

ПРОБЛЕМА ДВОМОВНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ РОЗВ'ЯЗАННЯ (ДОСВІД ІНШИХ КРАЇН)

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено проблему двомовності в Україні. Запропоновано шляхи вирішення цієї проблеми на прикладі Литви та Франції.

Ключові слова: двомовність, національна мова, мовна політика.

Abstract

Was discovered the problem of bilingualism in Ukraine. Proposed solutions to this problem by the example of Lithuania and France.

Keywords: bilingualism, the national language, language policy.

Про українську мову, її красу та співучість, про її величезне значення для нашого народу було написано та сказано чимало. Проте так склалася історична ситуація в Україні, що чи не всі українці так чи інакше стикалися з надзвичайно актуальною проблемою для України — із двомовністю.

Немає сумніву, що мова є важливим фактором геополітичної ідентичності національної держави її інтересів у глобальному просторі політики. Сильна та жива державна мова є гарантією присутності країни у площині світової культури і цивілізації. Держава з чіткою національною та мовною ідентичністю має широкі можливості презентації власної волі в сучасному світі. Натомість, в Україні деякі політики вперто говорять про офіційну українсько-російську двомовність, забуваючи навіть про світовий досвід мовного облаштування, що підтверджує доцільність уникнення ситуації, за якої статус державних у тій або іншій країні мали б споріднені мови, як от у випадку з українською та російською, що обидві належать до східнослов'янських.

Багато тих, хто пропагує двомовність в Україні, переважно посилаються на приклади Канади і США, як країн, які функціонують у дво- або багатомовній парадигмі. Звісно, такі країни, як Канада, можуть собі дозволити двомовність. Бо важко сказати, яка з двох мов — англійська чи французька — є для Канади національною, бо чи є таке поняття, як “канадська нація”? Поняття “американська нація” — є. Бо в американців є спільна мова, так званий American English, яка уже давно перестала бути просто англійською.

Не можна забувати й про таке поняття, як “лінгвістична картина світу”. Воно означає, що кожен народ, кожна нація сприймає світ через призму своєї мови, і сприйняття не є однаковим у англійця, француза, росіянина й українця. Воно різне, бо в них різні мови, а мова — то відображення мислення, способу життя.

Порівняймо, наприклад, етимологію деяких українських і російських слів:

виховати — заховати від зла; *воспитать* — выкормить;

лікарня — лікувати, давати здоров'я; *больница* — терпеть боль;

шанувальник — пошана, повага; *поклонник* — поклонение;

освіта — світло; *образование* — формирование по образцу;

подружжя — дружба; *супруги* — сопряженная пара;

шлюб — “злюб”, кохання; *брак* — брать.

Що ж до “взаємозбагачення культур”, то маємо орієнтуватися не на сучасні Канаду чи США, а на Грецію 1829 року, Польщу 1917 року, Чехію 1918 року, Ізраїль 1948 року. У цих країнах зрозуміли, що взаємозбагачення культур може проходити лише за умов їхньої вихідної рівності. У них, як і в нас зараз, була придушена власна мова (і культура) мовою колишньої метрополії, яка традиційно була на виграшних позиціях. У такому випадку сильніша культура поглинає, нівелює слабшу (зауважимо, що слово “слабшу” означає ослаблену, а не менш розвинену). Можна і приклад подати, що з нами станеться, як не замислимося: в Ірландії теж давали всім “шанс” — тій самій англійській. І тепер англійська в Ірландії є, а ірландської немає. [1]

Модернізація українського суспільства в новій системі ідеологічних координат неможлива без державної мовної політики, пріоритетом якої мусить бути розвиток української мови як консолідаційної духовної сили українського суспільства. Українська мова мусить забезпечувати всі сфери життєдіяльності державного організму, нею повинні користуватися інтелектуальні та політичні прошарки суспільства України.

На нашу думку, у проведенні мовної політики Україна має брати приклад з Литви та Франції.

Уряд Литовської Республіки (ЛР) затвердив Програму вживання та розвитку державної мови на 1996-2005 роки і кожний рік виділяв кошти для її реалізації. 1995 року дві установи – Державна комісія литовської мови й Інспекція мови – були об'єднані в одну. Кодекс про адміністративні правопорушення ЛР передбачає засоби адміністративного впливу: попередження чи грошове покарання (від 25 до 500 доларів США). Штраф передбачається за неживання державної мови на печатках, бланках, вивісках, в описі товарів; під час виконання службових зобов'язань, у діловодстві (внутрішньодержавному); за подання документів недержавною мовою, вживання недержавної мови в теле- і радіопередачах, кіно- і відеофільмах; неживання автентичних форм литовських топонімів; невиконання рішень Державної комісії литовської мови.

Можна повчитися в демократичній Франції, як треба піклуватися про мову титульної нації. 4 серпня 1994 року Національний збір і Сенат Франції ухвалили закон. У ньому держава, створена авангардним етносом сучасності, нагадує знов і знов: “Французька мова як державна мова, згідно з Конституцією, є важливою складовою самобутності та національного надбання Франції. Знання французької мови та двох інших входить до основної мети навчання”. За порушення цього закону загрожує штраф у розмірі 9 тисяч американських доларів або шести місяців ув'язнення.

Ось як у добу інтеграції, “спільного простору”, ринку, глобалізаційних процесів народ повинен затверджувати свою національну самобутність, національну освіту, державну мову, якщо він вважає себе цивілізованим. Французи нагадують давню, але невмирущу, націєтвірну істину: щоби націю поважали інші – їй необхідна самоповага.

Не можна не визнати подвигу ізраїльтян, які за історично короткий час змогли відродити староврейську мову (іврит), яку протягом двох тисяч років уважали мертвою [2].

Отже, прикладів достатньо, тільки б ми робили правильні висновки та вживали потрібних заходів для всебічного розвитку й функціонування державної української мови в нашій країні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Карпенко Л. Проблема двомовності у нашому суспільстві / Л.Карпенко : Електронний ресурс. Режим доступу : <http://www.vox.com.ua/data/fun/2005/11/16/problema-dvomovnosti-u-nashomu-suspylsvi.html>
2. Селіванов В. Проблема державної мови в сучасному суспільстві / Володимир Селіванов : Електронний ресурс. Режим доступу : http://old.ukrnationalism.com/_articles

Попов Владислав Валентинович — студент групи ІІІ-166, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: vladpopov1002@ukr.net.

Науковий керівник: **Радомська Людмила Анатоліївна** — кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Popov Vladislav V. — Department of Information Technology and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : vladpopov1002@ukr.net

Supervisor: **Radomska Lyudmila A.** – Ph.D., senior lecturer in linguistics Island, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.